

Changing
THE WAY WE
*care*SM

În parteneriat cu



NOTĂ ANALITICĂ

Încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0–6 ani în îngrijire rezidențială

Versiune proiect pentru analiză și discuții

Chișinău, 2024



Inițiativa Changing The Way We CareSM (CTWWC) este implementată de Catholic Relief Services și Maestral International, împreună cu alți parteneri globali, naționali și locali care lucrează colaborează pentru a schimba modul în care îngrijim copiii din întreaga lume. Principalii noștri parteneri globali sunt Better Care Network și Faith to Action. CTWWC este finanțat în parte de Alianța Pentru Dezvoltare Globală (USAID) și Fundația GHR.

Pentru mai multe informații despre Changing the Way We Care, ne puteți contacta la adresa info@ctwwc.org sau puteți accesa changingthewaywecare.org.

©2024 Catholic Relief Services. Toate drepturile sunt rezervate. Acest material nu poate fi reprodus, afișat, modificat sau distribuit fără permisiunea scrisă prealabilă a deținătorului drepturilor de autor. Pentru a obține acordul, adresați-vă la adresa electronică info@ctwwc.org. Fotografiiile din această publicație sunt folosite doar în scopuri ilustrative; ele nu implică un anumit statut de sănătate sau de îngrijire rezidențială din partea niciunei persoane care apare în fotografii.

Elaborarea acestui raport a fost posibilă datorită suportului generos al poporului american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul raportului este responsabilitatea Changing the Way We Care și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al USAID sau al Guvernului Statelor Unite.

Informație de context

În ultimii cincisprezece ani, Republica Moldova a reformat sistemul de îngrijire și protecție a copilului, înregistrând progrese remarcabile. Cadrul normativ și politicile în domeniul protecției copilului sunt aliniate la mecanismele internaționale care prevăd sprijin pentru familiile cu copii și servicii sociale, dezvoltarea și extinderea sistemului de îngrijire alternativă de tip familial,[1] ceea ce a condus la reducerea numărului de copii aflați în îngrijire rezidențială de la 17,000 în 1995 la mai puțin de 700 în anul 2022. [2] Continuarea reformei în sistemul de îngrijire a copilului reprezintă o prioritate a Guvernului Republicii Moldova demonstrată prin aprobarea unor documente de politici centrate pe protecția copilului: Programul național pentru protecția copilului (2022-2026)[3], Planul de acțiuni privind dezvoltarea sistemului de intervenție timpurie în copilărie (2023-2027)[4] și Programul de dezvoltare a educației incluzive (2024-2027).[5] Aceste trei documente de politici reflectă în mod pregnant angajamentul Guvernului Republicii Moldova și al partenerilor în realizarea obiectivului "zero copii în instituții rezidențiale" [6] și dezvoltarea unui sistem de servicii medicale, sociale și educaționale ancorat eficient pentru consolidarea familiei sigure și protectoare, care oferă bunăstare pentru toții copiii.[7]

Cu toate că se atestă realizări notabile în reformarea sistemului de îngrijire și protecție a copilului, există unele provocări în politicile și practicile actuale care permit în continuare plasarea copiilor în instituții, inclusiv a copiilor mai mici de șapte ani și în special a copiilor cu dizabilități. Din 633 de copii aflați în îngrijire instituțională în anul 2022, 368 sau 58% aveau vârsta cuprinsă între 0-6 ani. Mai mult de o treime (38%) erau copii cu dizabilități, iar peste două treimi dintre aceștia - cu dizabilități severe și nevoi complexe de îngrijire. Doar patru din cinci copii plasați în instituții rezidențiale aveau un plan individual de asistență.[8] În anul 2023, până în luna mai, 26 de copii cu vârsta sub trei ani au fost plasați în instituții[9], date care arată că sistemul de protecție a copilului nu răspunde încă la nevoile de îngrijire de tip familial pentru copii mici. De asemenea, între 2018 și 2022, numărul copiilor aflați în situații de risc a crescut. Un studiu realizat de Sociopolis,[10] la solicitarea *Changing the Way We Care și CCF Moldova*, a constatat că unul din zece copii cu vârsta 0-2 ani și unul din patru copii cu vârsta între 3-6 ani se aflau în risc de separare în anul 2022.

[1] Changing the Way We Care. (2021). Situational Analysis of Care Reform in the Republic of Moldova: Report 1. Analysis Focused on Vulnerable Groups of Children and the Prevention of Child-Family Separation. Situational Analysis of the Care System in the Republic of Moldova. Changing the Way We Care. Retrieved from: <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2022-01/Report%20%20Care%20Assessment%20187%20Web.pdf>

[2] National Bureau of Statistics, Moldova.

[3] HG nr. 347/2022 cu privire la aprobarea Programului național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131899&lang=ro

[4] HG nr. 816/2016 cu privire la intervenția timpurie la copii. Anexa 3. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138646&lang=ro#

[5] HG nr. 950/2023 cu privire la programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2024-2027.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141025&lang=ro

[6] Changing the Way We Care (2023). Investing in Family Care for Moldova's Future: The Case for Meeting Moldova's Human Capital Needs. Retrieved from <https://bettercarenetwork.org/library/strengthening-family-care/investing-in-family-care-for-moldova%E2%80%99s-future-the-case-for-meeting-moldovas-human-capital-need>

[7] HG nr. 347/2022. Sursa citată

[8] Changing the Way We Care. (2021). Sursa citată.

[9] Data provided CTWWC partners engaged in placement centers for children under three.

[10] Sociopolis. (2023). Understanding the Possibility of a Sustainable Moratorium on Placing Children aged 0-6 in Institutional Care. https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2024-03/raport_cercetare_sociopolis_final_eng.pdf

Analiza situației privind intervenția timpurie la copii în Republica Moldova, realizată de Maestral Internațional la solicitarea UNICEF Moldova [11], scoate în evidență faptul că familiile întâmpină bariere majore în accesarea serviciilor de intervenție timpurie cauzate de: distanța mare necesară a fi parcursă de familie și copil până la serviciile de intervenție timpurie (32%), lipsa transportului public către aceste tipuri de servicii (29%), lipsa totală a serviciilor în regiune (26%) și dificultăți în obținerea referinței pentru servicii de la medicul de familie (19%). Aceste date demonstrează necesitatea unor acțiuni urgente din partea autorităților pentru consolidarea cooperării dintre autoritățile din domeniul sănătate și cele din domeniul social pentru a oferi suport familiilor cu copii (0-3 ani), inclusiv facilitarea accesului la serviciile de intervenție timpurie pentru copiii cu dizabilități sau tulburări de dezvoltare. Studiile și practicile internaționale dovedesc faptul că mecanismele de sesizare și intervenția timpurie asigurată copiilor cu vârstă 0-3 ani, contribuie la prevenirea separării copiilor de părinți, promovează educația incluzivă și constituie un element cheie în procesul de dezinstituționalizare. Colaborarea intersectorială se consolidează în cadrul sistemului de intervenție timpurie, care reprezintă fundamentul sprijinului oferit copilului și familiei de către specialiștii din domeniile sănătate, protecție socială și educație. [12]

Încetarea plasamentului copiilor în instituții rezidențiale rămâne principala prioritate a reformei sistemului de îngrijire din Moldova. Un prim pas important în acest sens este prevenirea și ulterior încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani. Atingerea acestui obiectiv este de asemenea unul din angajamentele Moldovei pentru aderarea la Uniunea Europeană. Avizul Comisiei Europene privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană (iunie 2022) subliniază importanța progresului continuu al Moldovei în ceea ce privește dezinstituționalizarea și asigurarea respectării drepturilor copiilor. Pentru autorități rămâne o provocare mare numărul bebelușilor și al copiilor cu dizabilități aflați în îngrijire rezidențială. [13]

Resursele financiare eliberate în rezultatul închiderii instituțiilor rezidențiale nu au fost realocate pentru finanțarea acțiunilor de prevenire a instituționalizării, pentru investiții în servicii de sprijin pentru familiile cu copii și pentru extinderea serviciilor de îngrijire de tip familial. [14] Studiul realizat de Maestral și UNICEF descrie doar unele progrese înregistrate în sistemul de finanțare publică a serviciilor de intervenție timpurie la copii. În anul 2023, zece prestatori de servicii de intervenție timpurie la copii au fost contractați de Compania Națională de Asigurări în Medicină comparativ cu doi prestatori în anul 2017. Cu toate acestea, sistemul este încă fragil, iar standardele de cost elaborate în anul 2011 nu corespund nevoilor actuale de sprijin ale copilului și familiei și există regiuni în care astfel de servicii lipsesc. Pentru aceste familii sistemul actual de servicii medicale și sociale nu acoperă costurile de transport, de cazare temporară sau costuri pentru vizitele la domiciliu ale echipelor de intervenție timpurie. [15]

[11] UNICEF Moldova. (2023). Situational Analysis of the Early Childhood Intervention Systems in the republic of Moldova. Retrieved from: <https://www.unicef.org/moldova/media/11446/file/Moldova%20ECI%20Sit%20report%20EN.pdf>

[12] EASPD (2022) ECI Position Paper - Family-centred Early Childhood Intervention: The best start in life. Disponibil la <https://www.easpd.eu/publications-detail/eci-position-paper-family-centred-early-childhood-intervention-the-best-start-in-life/>

[13] European Commission (2022). Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, and the Council. Commission Opinion on the Republic of Moldova's application for membership of the European Union. COM (2022) 406. Final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022DC0406>

[14] Cannon, M. & Gheorghe, C. (2018). Assessing Alternative Care for Children in Moldova: Assessment report (Volume 1). Retrieved from: <https://www.data4impactproject.org/wp-content/uploads/2020/09/tr-18-262a-1.pdf>

[15] UNICEF Moldova. (2023). Sursa citată

Un studiu privind investițiile în îngrijirea copilului în mediul familial, realizat de *Changing the Way We Care* în anul 2021, constituie dovadă a avantajului comparativ al costului per copil plasat în servicii sociale de tip familial în raport cu costul per copil aflat în îngrijire rezidențială. Rezultatele studiului arată că plasamentul unui copil mic într-o instituție rezidențială costă între 245 000–339 000 lei anual, față de 120 000 lei pentru un copil plasat în asistență parentală profesionistă.[16] Totodată, îngrijirea unui copil mic cu risc de separare care rămâne în familia biologică sau extinsă implică un cost mediu anual de circa 20 000 lei pentru servicii de sprijin pentru familie[17] și circa 6 000 lei per copil pentru servicii de intervenție timpurie.[18] Raportul de investiții pentru îngrijirea copiilor centrată pe familie și dezvoltarea capitalului uman din Moldova (2023)[19]evidențiază faptul că tranziția îngrijirii copiilor din serviciile rezidențiale la serviciile comunitare centrate pe familie permite cuprinderea mai multor copii cu aceeași investiție. Astfel, cu valoarea investiției actuale pentru îngrijirea a circa 700 de copii în instituții de tip rezidențial, ar putea fi acordată protecție și îngrijire familială la 33 666 de copii, sau 6,2% din totalul copiilor din Moldova. Protecția și îngrijirea familială poate fi oferită printr-un pachet care include cinci servicii de bază: (i) sprijin familial; (ii) asistență parentală profesionistă; (iii) asistență personală; (iv) echipă mobilă și (v) respiro. Aceste servicii reprezintă un pas important către alinierea la prevederile Garanției europene pentru copii.[20]

Cadrul normativ prevede în mod expres că plasarea copiilor în servicii de îngrijire rezidențială, inclusiv în centre de plasament temporar, ar trebui să fie ultima soluție a autorităților tutelare. De asemenea, Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022–2026 include o recomandare de introducere a unui moratoriu privind plasamentul copiilor sub trei ani în instituții[21], un pas articulat, pentru prima dată, în 2013, la Conferința de la Sofia privind dezinstituționalizarea copiilor de vârstă 0–3 ani. [22] Actori guvernamentali și neguvernamentali au aprobat recomandarea de a introduce un moratoriu privind plasamentul copiilor sub șapte ani în îngrijire instituțională.[23] Conferința internațională organizată de UNICEF în Moldova în noiembrie 2023, a subliniat importanța centrării pe familie în serviciile de intervenție timpurie, evidențiind rolul colaborării intersectoriale în îmbunătățirea practicilor pentru dezvoltarea timpurie a copilului. Evenimentul a oferit oportunitatea de a reflecta asupra semnificației intervenției timpurii în copilărie și a permis schimbul de idei și experiențe internaționale care, de asemenea, au accentuat recomandarea pentru încetarea plasamentului copiilor mici în instituții.[24]

[16] *Changing the Way We Care* (2022). Residential institutional evaluation findings and recommendations. Retrieved May 15, 2023: [EN Final Summary Residential Assessments \(bettercarenetwork.org\)](#)

[17] Ibidem

[18] UNICEF Moldova (2023). Sursa citată

[19] *Changing the Way We Care* (2023). Cazul de investiții pentru îngrijirea copiilor centrată pe familie și dezvoltarea capitalului uman din Moldova. Disponibil pe: <https://bettercarenetwork.org/investing-in-family-care-for-moldovas-future-the-case-for-meeting-moldovas-human-capital-needs/romanian>

[20] *Changing the Way We Care* (2023). Conferința Internațională Finanțarea serviciilor sociale pentru copii și familii în contextul Agendei de Asocieri Republica Moldova–Uniunea Europeană https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2023-11/raport_eveniment_iunie_2023_ro_final_2711.pdf

[21] HG nr. 347/2022. Sursa citată

[22] *Changing the Way We Care*. (2021). Sursa citată

[23] Ibidem

[24] UNICEF Moldova (2023). International Conference on Early Childhood Intervention. <https://www.unicef.org/moldova/en/press-releases/shifting-towards-family-centered-services>

În cadrul Conferinței Internaționale organizată de *Changing the Way We Care* sub egida Parlamentului Republicii Moldova (iunie 2023)[25] au fost prezentate dovezi și recomandări care pot contribui la încetarea plasamentului copiilor în instituții rezidențiale. Pentru aceasta, participanții la Conferință au menționat că este necesar să existe un pachet de servicii sociale de bază, garantate și finanțate de la bugetul de stat. Acest pachet de servicii sociale de bază va include servicii de sprijin pentru familii și copii și suficiente servicii de îngrijire alternativă de tip familial pentru toți copiii care au nevoie de acestea, în special copiii mici și copiii cu dizabilități. În cadrul Conferinței a fost accentuată importanța redirecționării fondurilor de la instituțiile rezidențiale către finanțarea pachetului de servicii sociale orientate pe îngrijirea centrată pe familie, în conformitate cu politica națională și cu recomandările Uniunii Europene. Experți internaționali și naționali au recomandat stoparea instituționalizării copiilor cu vârsta sub 6 ani.

Pentru ca Moldova să avanseze cu adevărat în efortul său de a pune capăt îngrijirii rezidențiale a copiilor și să se alinieze pe deplin la Liniile Directoare ale Națiunilor Unite pentru îngrijirea alternativă a copiilor, care menționează în mod specific că "îngrijirea alternativă a copiilor mici, în special a celor cu vârsta sub trei ani, trebuie să fie oferită în medii familiale"[26], încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituțiile rezidențiale nu este doar un deziderat, ci o urgență.

[25] *Changing the Way We Care* (2023). Conferința Internațională Finanțarea serviciilor sociale pentru copii și familii în contextul Agendei de Asocieri Republica Moldova-Uniunea Europeană https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2023-11/raport_eveniment_iunie_2023_ro_final_2711.pdf

[26] UN General Assembly (2010). Guidelines for the Alternative Care of Children: resolution / adopted by the General Assembly, 24 February 2010, A/RES/64/142, available at: <https://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html>, page 5.

EVIDENȚE INTERNAȚIONALE

Cercetători din diferite țări documentează de mai mult de opt decenii efectele negative ale separării și instituționalizării copilului mic asupra dezvoltării acestuia. Doctorul John Bowlby în anii 1940 – 1950, a publicat mai multe lucrări notorii despre atașament, separarea copilului de mamă și efectele instituționalizării. El a demonstrat că relațiile stabile dintre copii și îngrijitori sunt esențiale pentru o dezvoltare sănătoasă și că acestea lipsesc cu desăvârșire în îngrijirea instituțională. O publicație din 2008 care prezintă rezultatele cercetării realizate într-un orfelinat din Sankt Petersburg arată că, copiii îngrijiți într-o instituție rezidențială pot avea până la cincizeci de îngrijitori diferiți.[27] Centrul pentru Dezvoltarea Copilului din cadrul Universității Harvard, cu renume mondial, a cercetat și împărtășit continuu dovezi privind dezvoltarea timpurie a copilului, reziliența și impactul stresului toxic asupra copilului, care include și stresul separării. Unele dintre cele mai importante lucrări ale Centrului demonstrează că adversitatea poate perturba dezvoltarea copiilor; relațiile receptive și experiențele pozitive construiesc o arhitectură cerebrală puternică; iar experiențele care dezvoltă timpuriu abilitățile de adaptare, pot echilibra adversitatea.[28]

În anul 2019, revista Lancet a solicitat unui grup de cercetători să analizeze cele opt decenii de dovezi privind instituționalizarea și dezinstituționalizarea copiilor. Rezultatele publicate în anul 2020 au prezentat asocieri negative puternice între îngrijirea instituțională și dezvoltarea copiilor, în special în ceea ce privește creșterea fizică, dezvoltarea cognitivă și atenția, dezvoltarea socio-emoțională și sănătatea mintală. Experții au constatat că pentru copiii aflați în îngrijire rezidențială, plasamentul în îngrijirea asistenților parentali profesioniști sau reintegrarea în familia biologică sau extinsă este asociată cu o perioadă de recuperare semnificativă pentru unele domenii de dezvoltare. Perioada de timp petrecută în îngrijire rezidențială determină riscurile și efectele negative ireversibile asupra dezvoltării copilului. Cu cât perioada de îngrijire instituțională este mai mare, cu atât șansele de recuperare sunt mai mici.[29] Un raport realizat de *European Association of Service providers for Persons with Disabilities (EASPD)* în țările din Balcani (2022)[30] arată că intervenția timpurie în copilărie constituie o componentă esențială în toate etapele procesului de dezinstituționalizare. Iar studiile longitudinale efectuate în cadrul Proiectului de Intervenție Timpurie din București[31], publicate în anul 2022, indică faptul că mediul de îngrijire în copilăria timpurie are un impact pe termen lung în dezvoltarea cognitivă a copilului.

[27] Cited in Bakermans-Kranenburg, M.J., et al. (2011). "Attachment and emotional development in institutional care: Characteristics and catch-up," *Society for Research in Child Development*. vol. 76, no. 4, pp. 62–91.
[https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4166527/#:-:text=Bowlby%20\(1951\)%20was%20highly%20suspicious,%3B%20Spitz%2C%201946\)%20regarding%20the](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4166527/#:-:text=Bowlby%20(1951)%20was%20highly%20suspicious,%3B%20Spitz%2C%201946)%20regarding%20the)

[28] Center on the Developing Child at Harvard University. (2016). "Applying the Science of Child Development in Child Welfare Systems." <http://www.developingchild.harvard.edu>

[29] Van IJzendoorn, Marinus H, et al. (2020). "Institutionalisation and deinstitutionalisation of children I: A systematic and integrative review of Evidence regarding effects on development." *The Lancet Psychiatry*, vol. 7, no. 8, 2020, pp. 703–720, [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(19\)30399-2](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(19)30399-2)

[30] EASPD (2022) Building and Strengthening ECI Systems <https://easpd.eu/resources-detail/building-and-strengthening-integrated-eci-systems-balkan-report/>

[31] [homepage \(bucharestearlyinterventionproject.org\)](http://homepage.bucharestearlyinterventionproject.org)

Raportul realizat de *Changing the Way We Care* [32] arată că serviciile sociale comunitare pentru copii și familii consolidează capitalul uman pe termen lung. Există un număr considerabil de dovezi că serviciile comunitare, centrate pe familie – în mare parte indisponibile la timpul când Moldova a devenit independentă – contribuie la consolidarea capitalului uman prin îmbunătățirea stării de sănătate și a rezultatelor educaționale, reducând, în același timp, problemele sociale. Acest fapt, la rândul său, determină venituri viitoare mai mari pe parcursul vieții pentru copiii de astăzi.

În viziunea Centrului pentru Dezvoltarea Copilului din cadrul Universității Harvard, *"dezvoltarea sănătoasă a tuturor copiilor este esențială pentru o comunitate prosperă, iar acum există foarte multe dovezi despre cum funcționează dezvoltarea copilului și cum putem preveni și aborda problemele de dezvoltare"*. [33] Atât cercetarea, cât și practica arată că intervenția timpurie în copilărie contribuie la schimbări pozitive asupra dezvoltării copilului care are ulterior un impact semnificativ pentru sănătatea societății în general pe termen lung.

Totodată, inacțiunea implică costuri semnificative pentru economie și societate. Dovezile demonstrează [34], că atunci când copiii sunt expuși la o serie de adversități, inclusiv pierderea îngrijirii familiale, violență, abuz și neglijare, impactul se exprimă în: (i) creșterea costurilor de îngrijire a sănătății, atât pentru problemele de sănătate fizică, cât și pentru cele de sănătate mintală; (ii) costuri mai mari pentru sistemul de justiție penală, deoarece este mult mai probabil ca acești copii să intre în conflict cu legea; (iii) costuri mai mari de asistență socială pentru a soluționa problemele sociale pe care acești copii le dezvoltă pe tot parcursul vieții (iv) așa cum s-a menționat mai sus, o scădere semnificativă a productivității și a veniturilor pe tot parcursul vieții. Un studiu complex realizat recent, atestă că experiențele adverse trăite în copilărie determină Europa și SUA să suporte costuri de circa 1,3 trilioane USD anual. [35]

[32] *Changing the Way We Care* (2023). Cazul de investiții pentru îngrijirea copiilor centrată pe familie și dezvoltarea capitalului uman din Moldova. Sursa citată

[33] Center on the Developing Child at Harvard University. Sursa citată

[34] *Changing the Way We Care* (2023). Cazul de investiții pentru îngrijirea copiilor centrată pe familie și dezvoltarea capitalului uman din Moldova. Sursa citată

[35] Brenner, GH (2019). How adverse childhood experiences cost \$1.33 trillion a year. *Psychology Today*. Retrieved May 12, 2023 [How Adverse Childhood Experiences Cost \\$1.33 Trillion a Year | Psychology Today](#)

EVIDENȚE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022–2026 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia au setat trei obiective generale: (i) consolidarea sistemului de protecție a copilului, pentru a răspunde prompt și eficient la nevoile fiecărui copil; (ii) asigurarea toleranței zero pentru orice formă de violență împotriva copiilor; (iii) asigurarea creșterii și îngrijirii copiilor în medii familiale sigure și protectoare. Printre cinci acțiuni prezentate în cadrul celui de-al treilea obiectiv se numără reorganizarea sau închiderea instituțiilor rezidențiale și reintegrarea copiilor în familie. Având în vedere angajamentul politic al autorităților exprimat prin alinierea cadrului normativ la prevederile mecanismelor internaționale, aprobarea programului pentru protecția copilului, devine important să înțelegem ce ar putea împiedica autoritățile din Republica Moldova să acționeze conform propriilor politici.

Principalele cauze ale separării copiilor de familiile lor biologice sunt sărăcia, migrația unuia sau a ambilor părinți pentru un loc de muncă mai bine plătit și/sau dizabilitatea severă a copilului. Adicional la aceste cauze mai există și unele provocări ale sistemelor de sănătate, protecție socială și educație, precum: funcționarea deficientă a mecanismelor de colaborare intersectorială [36], acțiuni sporadice ale specialiștilor din serviciile sociale din prima linie și capacitatea limitată a serviciilor medicale, sociale și educaționale de a răspunde nevoilor copiilor cu dizabilități într-o manieră bazată pe respectarea drepturilor care promovează incluziunea.

Analiza situației privind intervenția timpurie la copii realizată de Maestral și UNICEF [37] arată doar câteva practici de colaborare intersectorială și management de caz în comun pentru copii de vârstă 0–3 ani cu tulburări de dezvoltare sau risc pentru dezvoltarea acestora, în special a celor care provin din familii în situații de risc. Chiar și atunci când prestatorii de servicii de intervenție timpurie elaborează și implementează planuri individuale de asistență pentru copil și familie, aceștia nu asigură o continuitate a asistenței prin referirea copilului către serviciile sociale sau educaționale, ceea ce complică încadrarea copiilor în educația timpurie și nu menține sprijinul acordat familiei pentru creșterea, îngrijirea și educarea copilului. Indisponibilitatea locurilor în instituțiile preșcolare și lipsa serviciilor de suport pentru educație incluzivă afectează în principal copiii cu dizabilități și tulburări de dezvoltare. Aceste bariere determină familiile să caute oportunități de plasament a copiilor în instituții rezidențiale sau oportunități de educație timpurie specială. Unii părinți militează pentru educație timpurie specială, deoarece Codul educației [38] prevede că educația timpurie poate fi organizată și în instituții rezidențiale.

[36] Sociopolis. (2023). Sursa citată

[37] UNICEF Moldova. (2023). Sursa citată

[38] CP nr. 152/2014 Codul Educației al Republicii Moldova

Cercetarea realizată de Sociopolis[39] arată că doar 1% dintre copii au fost separați de familie din cauza unui pericol iminent pentru viața sau sănătatea lor și că până la 36% dintre copiii cu vârsta sub șase ani din instituțiile rezidențiale au dizabilități – aceasta fiind motivul plasamentului. Începând cu 2021, cel puțin 16% dintre copiii din Moldova aveau cel puțin un părinte care locuia și lucra în străinătate. [40] În același timp, studiul arată că puțin peste 18% dintre copiii cu vârste cuprinse între 0 și 6 ani care au părăsit instituțiile rezidențiale sau au fost transferați în alte instituții, ceilalți fiind reintegrați în familie sau în servicii de tip familial.[41] Aceste date arată că îngrijirea copilului în mediul familial este posibilă.

Deși există cadru normativ privind mecanismele de colaborare intersectorială[42] pentru a identifica copiii aflați în situații de risc și a preveni riscurile primare, se atestă deficiențe în implementarea acestuia din mai multe motive. Lipsește instruirea lucrătorilor din prima linie (asistenți medicali, medici de familie, cadre didactice, specialiști în protecția drepturilor copilului, asistenți sociali comunitari etc.) cu privire la modul de utilizare a instrucțiunilor mecanismelor de colaborare. Totodată, asistenții sociali comunitari din prima linie sunt supraîncărcați cu sarcini și, adesea, nu reușesc să ofere sprijinul de prevenire primară pe care îl au în responsabilitate. Lipsa specialiștilor în protecția copilului la nivel de comunitate agravează și mai mult problema și face ca separarea să fie un răspuns "mai ușor" și o soluție mai convenabilă la prima vedere pentru autoritatea tutelară locală. Analiza situației privind intervenția timpurie la copii realizată de Maestral și UNICEF[43], la fel relevă lipsa resurselor umane calificate, în special a specialiștilor calificați care oferă asistență directă familiilor cu copii mici. Chiar dacă statele de personal ale serviciilor prevăd angajarea asistenților sociali, psihologilor, logopezilor în toate trei domenii (sănătate, protecție socială, educație), se atestă o insuficiență de specialiști și lipsă de coordonare a asistenței pentru a asigura continuitatea lanțului de servicii pentru copil și familie dintr-un sistem în altul.

Potrivit raportului de țară privind abuzul și exploatarea copiilor al Consiliului Europei (2023) [44], lipsa de finanțare pentru serviciile de cooperare intersectorială și de prevenire este o problemă în toată Moldova. Prevenirea se complică și mai mult din cauza faptului că Moldova continuă să aibă rate ridicate de sărăcie, inclusiv sărăcie extremă în mod special în rândul familiilor din zonele rurale. [45]

Practicile arată că îngrijirea alternativă a copilului în servicii de tip familial are un impact pozitiv semnificativ asupra dezvoltării copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani. Asistenții parentali profesioniști și specialiștii în protecția drepturilor copilului raportează schimbările pozitive pe care le observă în dezvoltarea fizică și emoțională a copiilor după plasament în asistență parentală profesionistă[46].

[39] Sociopolis (2023). Sursa citată

[40] Council of Europe and ECPAT International. (2023). Ending Child Sexual Abuse and Exploitation: State of play in light of the Lanzarote Convention. Accessed at: <https://rm.coe.int/eco-moldova-2023apr/1680ab2261>

[41] Sociopolis (2023). Sursa citată

[42] HG nr. 1182/2010 (legis.md), HG nr. 270/2014 (legis.md), HG143/2018 (legis.md).

[43] UNICEF Moldova. (2023). Sursa citată

[44] Council of Europe and ECPAT International. (2023). Disponibil: <https://ecpat.org/republic-of-moldova-council-of-europe-ecpat-country-overview-highlights-the-need-for-more-resources-to-tackle-child-sexual-abuse-and-exploitation/>

[45] Ibid.

[46] Sociopolis. (2023). Sursa citată

În acest sens, se pot face mai multe eforturi din partea autorităților publice pentru dezvoltarea serviciului, astfel încât să fie abordate problemele legate de salariile mici ale asistenților parentali profesioniști și indemnizațiile insuficiente pentru îngrijirea copiilor cu vârsta cuprinsă între 0-3 ani și a celor cu dizabilități.

În cele din urmă, atitudinile și percepțiile populației, la fel, au un rol semnificativ în perpetuarea sistemului de separare și instituționalizare a copiilor sub șase ani. Analiza situației privind intervenția timpurie la copii realizată de Maestral și UNICEF[47] a arătat că familiile cu copii care prezintă tulburări de dezvoltare sau/și dizabilități se confruntă cu stigmatizare și discriminare în accesarea serviciilor. În domeniul intervenției timpurii la copii, practicienii raportează un număr tot mai mare de copii cu tulburări de dezvoltare din familii cu riscuri multiple (abuz de alcool, violență în familie, sărăcie, părinți cu tulburări de sănătate mintală, probleme de relaționare). Discriminarea familiilor pe criterii multiple influențează în mod negativ accesul copilului la servicii și implicarea familiei în procesul de îngrijire și asistență. În multe cazuri, familiile aflate în situații de risc sunt lăsate în urmă din cauza discriminării de către prestatorii de servicii, resurselor financiare limitate pentru a acoperi unele cheltuieli esențiale pentru îngrijirea copiilor. Drept urmare, copiii cu vârsta cuprinsă între 0-6 ani, în special cei cu dizabilități sau tulburări de dezvoltare din familii defavorizate prezintă un risc sporit de instituționalizare. În asemenea cazuri, participanții la studiul Sociopolis[48] și-au exprimat îngrijorarea privind "închiderea bruscă" a instituțiilor rezidențiale, deoarece sistemul de asistență socială nu are dezvoltate suficiente servicii de sprijin pentru familiile cu copii și servicii de îngrijire alternativă de tip familial, în mod special pentru copiii mici și copiii cu dizabilități. Ei au sugerat, că centrele de plasament temporar sunt necesare în mod special pentru plasamentul de urgență în cazuri "excepționale". Aceste îngrijorări pot fi soluționate prin pachetul compus din cinci servicii recomandat de *Changing the Way We Care*[49]: sprijin familial, asistență parentală profesionistă, asistență personală, echipă mobilă și respiro, care reprezintă un pas important către alinierea la prevederile Garanției europene pentru copii. Acestea sunt centrate pe investiția în bunăstarea socială a familiei, pe sprijin în prevenirea separării și a violenței. Serviciile de prevenire sunt mult mai eficiente comparativ cu costurile serviciilor de intervenție în situații de criză. Prin abordarea și remedierea cauzelor profunde ale vulnerabilităților, prin furnizarea serviciilor de sprijin familiilor aflate în situații de dificultate, statul intervine în reducerea riscurilor de escaladare a problemelor de protecție a drepturilor copilului.

[47] UNICEF Moldova. (2023). Sursa citată

[48] Sociopolis. (2023). Sursa citată

[49] *Changing the Way We Care* (2023). Sursa citată

FOAIA DE PARCURS

pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în îngrijire rezidențială

Foaia de parcurs pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în îngrijire rezidențială este un instrument care asigură toate componentele îngrijirii protectoare ale copilului: sănătate, alimentație adecvată, îngrijire, siguranță și educație timpurie[50], prin colaborarea intersectorială dintre Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării și autoritățile administrației publice locale.

O coordonare mai eficientă și o consolidare a eforturilor comune pentru implementarea politicilor în toate cele trei domenii va contribui la realizarea obiectivului proiectat în Agenda de Asociere Uniunea Europeană–Republica Moldova pentru anii 2021–2027 pct.7[51] care statuează angajamentul statului cu privire la finalizarea dezinstituționalizării copiilor până la "zero" și dezvoltarea serviciilor de prevenire și a formelor alternative de îngrijire. Pentru asumarea acestui angajament, acțiunile incluse în Foaia de parcurs sunt orientate spre atingerea obiectivelor setate în cele trei documente de politici aprobate de Guvern care au impact asupra dezinstituționalizării și prevenirii separării copiilor de părinți sau mediul familial:

- În domeniul protecției sociale – Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022–2026;[52]
- În domeniul sănătății – Planul de Acțiuni privind dezvoltarea sistemului de servicii de intervenție timpurie la copii pentru anii 2023–2027 ;[53]
- În domeniul educației incluzive – Programul de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2024–2027.[54]

Planul de implementare a Foi de parcurs este prezentat în Anexa 1.

Guvernare și coordonare

Recomandarea 1: Instituirea cadrului normativ pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în îngrijire rezidențială. Includerea angajamentului privind prevenirea și încetarea plasamentului copiilor cu vârsta 0-6 ani în îngrijire rezidențială pe agenda de lucru a Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului, a Consiliilor teritoriale pentru anii 2025–2026[1] și implicit pe agenda de activitate a ministerelor cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului.

[50] OMS, UNICEF, Grupul BM (2018). Îngrijirea protectoare pentru dezvoltarea timpurie a copiilor: un cadru pentru ajutarea copiilor să supraviețuiască și să reușească să transforme potențialul de sănătate și uman

[51] Agenda de Asociere UE-MD. Disponibil pe: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22022D1997&from=EN>

[52] HG nr. 347/2022 cu privire la Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022–2026 și a Planului de acțiuni

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131899&lang=ro

[53] HG nr. 816/2016 cu privire la intervenția timpurie la copii. Anexa 3. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138646&lang=ro#

[54] HG nr. 950/2023 cu privire la programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2024–2027.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141025&lang=ro

[55] HG nr. 338/2023 cu privire la Consiliul Național pentru protecția drepturilor copilului. Disponibil pe:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137530&lang=ro

Rezultat: Angajamentul Guvernului pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituțiile rezidențiale și atingerea indicatorului "zero copii în îngrijirea rezidențială" până la sfârșitul anului 2026. Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului (în continuare Consiliul național) entitatea responsabilă de coordonarea activităților între Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării, autoritățile tutelare locale și teritoriale pentru realizarea angajamentelor asumate de către Guvern.

Acțiuni principale:

- Aprobarea Dispoziției Guvernului cu privire la încetarea plasamentului copiilor cu vârsta 0-6 ani în îngrijire rezidențială și cu privire la aprobarea Foii de parcurs și a mecanismului intersectorial de monitorizare a acesteia.
- Includerea angajamentului privind prevenirea și încetarea plasamentului copiilor cu vârsta 0-6 ani în îngrijire rezidențială pe agenda de lucru a Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului, Consiliilor teritoriale pentru anii 2025-2026[56] și implicit pe agenda de activitate a ministerelor cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului.
- Monitorizarea de către Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului a implementării Foii de parcurs pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani pe parcursul anilor 2025-2026.

Recomandarea 2: Consolidarea activității structurilor intersectoriale (grupuri de lucru, consilii, comitete) constituite pentru protecția drepturilor copilului de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației și Cercetării. Structurile intersectoriale asigură coordonarea și monitorizarea periodică a implementării documentelor de politici sectoriale cu impact asupra încetării plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituții rezidențiale.

Rezultat: Structurile intersectoriale create la nivel de minister asigură funcționarea eficientă a mecanismelor de prevenire a separării și plasamentului în îngrijire rezidențială a copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani și formulează recomandări de politici și proceduri Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului.

Acțiuni principale:

- Grupul tematic intersectorial pentru implementarea Obiectivului general 3 (OG) al Programului național pentru protecția copilului, din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale (Ordinul Ministrului MMPS nr.135/2023[57]) coordonează și monitorizează trimestrial realizarea OG 3, care include acțiuni cu privire la acordarea suportului necesar pentru prevenirea separării copiilor de părinți, suport familiilor cu copii aflați în situație de risc, consolidarea serviciilor de îngrijire alternativă de tip familial și lichidarea/reorganizarea instituțiilor de îngrijire a copiilor de tip rezidențial, prin reintegrarea copiilor în familie sau transferul acestora în serviciile sociale de tip familial.[58]

[56] HG nr. 338/2023 cu privire la Consiliul Național pentru protecția drepturilor copilului. Disponibil pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137530&lang=ro

[57] Ordin al Ministrului MMPS nr. 135/2023.pdf (gov.md)

[58] Obiective specifice 3.2 -3.4 din Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 (Sursa citată)

- Consiliul de coordonare în domeniul sănătății și dezvoltării timpurii a copilului din cadrul Ministerului Sănătății (Ordinul Ministrului MS nr.585/2023[59]) coordonează și monitorizează periodic activitățile specifice în vederea asigurării unui proces coerent, complex și intersectorial în domeniul intervenției timpurii.
- Consiliul consultativ în domeniul educației incluzive, din cadrul Ministerul Educației și Cercetării (Ordinul Ministrului MEC nr.211/2023[60]) coordonează și monitorizează periodic calitatea și accesul copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani la servicii de educație timpurie incluzivă.

Recomandarea 3: Prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului și capacitatea echipei multidisciplinare pentru prevenirea separării copilului de familie și aplicarea managementului de caz. Consolidarea capacităților autorităților tutelare locale și ale prestatorilor de servicii medicale, sociale și educaționale la nivel de comunitate în aplicarea Instrucțiunii cu privire la mecanismul de colaborare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului[61] și aplicarea managementului de caz (Ordinul Ministrului MMPS nr.134/2023[62])

Rezultat: Un mecanism de formare a autorităților tutelare locale, a coordonatorilor serviciilor universale (instituții medico-sanitare care acordă asistență medicală primară, instituții de învățământ primar, secundar și instituții de educație timpurie) cu privire la obligativitatea aplicării Instrucțiunii pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului, cu accent pe prevenirea separării copilului de familie și dezinstituționalizare (Ordin comun al Miniștrilor MMPS nr. 96/2022, MS nr.1006/2022, MEC nr. 1151/2022[63]). Capacitarea echipei multidisciplinare în aplicarea managementului de caz pentru a preveni separarea copilului de familie și a facilita procesul de dezinstituționalizare.

Acțiuni principale:

- Elaborarea unui curriculum și a programului de instruire pentru autoritățile tutelare locale și conducătorii serviciilor medicale, sociale și educaționale care oferă asistență copilului din grupa de vârstă 0-6 ani și familiei/îngrijitorilor acestuia în vederea consolidării competențelor profesionale și realizarea acțiunilor pentru prevenirea separării copiilor de familie, în conformitate cu cadrul normativ.
- Instituționalizarea practicii de instruire periodică a echipelor multidisciplinare create la nivel de comunitate pentru prevenirea riscurilor primare privind bunăstarea copiilor și realizarea acțiunilor în conformitate cu cadrul normativ în domeniul protecției drepturilor copilului.
- Promovarea și aplicarea mecanismului de identificare, evaluare și referire către servicii a copilului din grupa de vârstă 0-6 ani cu dizabilități, cu tulburări de dezvoltare sau/și din familii aflate în situații de risc, conform Instrucțiunii de prevenire a riscurilor primare.
- Organizarea instruirilor în aplicarea managementului de caz pentru specialiștii din domeniile asistență socială, sănătate și educație pentru a preveni separarea copilului de familie și pentru a facilita procesul de dezinstituționalizare.

[59] Ordin al Ministrului MS nr. 585/2023.pdf (gov.md)

[60] Ordin al Ministrului MEC nr. 211/2023_cc_ei.pdf (gov.md)

[61] HG nr.143/2018 Instrucțiunea cu privire la mecanismul de colaborare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului. Disponibilă pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102076&lang=ro#

[62] Ordin al Ministrului MMPS nr.134/2023 Ghid-de-suport-Management-de-caz-in-domeniul-protectiei-copilului-2023.pdf (gov.md)

[63] Ordin comun a Miniștrilor MMPS, MS și MEC din 25.11.2022 https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/12/Ordin-comun-al-miniștrilor-MMPS-nr.96/2022_MS_nr.1006/2022_MEC_nr.1158/2022_privind-aprobarea-Fiselor-de-observare-evaluare-si-planificare.pdf

Recomandarea 4: Îmbunătățirea sistemului de administrare a datelor privind

bunăstarea copiilor cu vârsta 0-6 ani. Digitalizarea proceselor informaționale cu privire la indicatorii de bunăstare a copiilor cu vârsta 0-6 ani și asigurarea completării și consolidării Sistemelor Informaționale gestionate de către cele trei ministere: Ministerul Sănătății (Sistemul informațional automatizat „Asistența Medicală Primară” – SIA AMP); [64] Ministerul Muncii și Protecției Sociale (Sistemul Informațional în Domeniul Protecției Copilului – SIPC) [65] și Ministerul Educației și Cercetării (Sistemul informațional de management în educație – SIME). [66] Scopul digitalizării și consolidării Sistemelor informaționale constă în eficientizarea mecanismului de sesizare, facilitarea schimbului de date și monitorizarea accesului copiilor în situații de risc și a familiilor acestora la servicii sociale, medicale și educaționale, precum și a tranziției copiilor dintr-un sistem de servicii în altul sau asigurarea continuumului de servicii. Totodată, după îmbunătățirea Sistemelor informaționale deținute de cele trei ministere, se recomandă asigurarea interoperabilității Sistemelor informaționale.

Rezultat: Sistemele informaționale gestionate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației și Cercetării îmbunătățite și completate cu indicatori lipsă pentru monitorizarea copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în situații de risc și a celor dezinstituționalizați, cu posibilitatea ulterioară de asigurare a interoperabilității Sistemelor.

Acțiuni principale:

- Integrarea domeniilor de bunăstare a copilului în setul de indicatori existenți în Sistemele informaționale gestionate de toate cele trei ministere cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului pentru eficientizarea mecanismului de sesizare, facilitarea schimbului de date și monitorizarea accesului copiilor și familiilor acestora la servicii sociale, medicale și educaționale, precum și tranziția copiilor dintr-un sistem de servicii în altul sau asigurarea continuumului de servicii.
- Îmbunătățirea instrumentelor de colectare și administrare a datelor privind copii din grupa de vârstă 0-6 ani, utilizate de ministerele cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului în scopul asigurării calității rapoartelor statistice privind protecția drepturilor copilului, care la moment prezintă discrepanțe.

Finanțarea centrată pe copil și familie

Recomandarea 5: Redirecționarea resurselor financiare de la îngrijirea rezidențială

la cea bazată pe familie și copil. Îmbunătățirea mecanismului de finanțare a serviciilor pentru copil și familie în scopul încetării plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani prin redirecționarea resurselor financiare publice alocate instituțiilor rezidențiale [67] către servicii comunitare de zi pentru copiii 0-3 ani, centre maternale și servicii sociale de bază – servicii de sprijin pentru familiile cu copii, asistență parentală profesionistă, asistență personală, echipă mobilă și respiro.

[64] HG nr. 586/2017 Regulamentul privind modul de ținere a Registrului medical. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135428&lang=ro#

[65] HG nr.446/2022 Conceptul Sistemului informațional în domeniul protecției copilului. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132016&lang=ro

[66] HG nr. 601/2020 Conceptul Sistemului Informațional de management în educație. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135904&lang=ro#

[67] Centrele de plasament temporar pentru copii din mun. Bălți și mun. Chișinău, Centrul de Plasament Temporar pentru Copii Separați de Părinți, mun. Soroca

Rezultat: Bugetul alocat pentru îngrijirea copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituții rezidențiale diminuat, în mod etapizat, până la zero și mecanismul de redirecționare a acestor resurse către servicii comunitare de zi pentru copiii 0-3 ani, centre maternale, servicii sociale de bază și servicii de intervenție timpurie dezvoltate. Un model nou de finanțare a serviciilor pentru copii și familiile acestora din două surse publice de finanțare: bugetul de stat și fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală – elaborat.

Acțiuni principale:

- Redirecționarea resurselor financiare publice de la instituțiile rezidențiale la servicii comunitare de zi pentru copiii 0-3 ani, centre maternale și servicii sociale de bază – servicii de sprijin pentru familiile cu copii, asistență parentală profesionistă, asistență personală, echipă mobilă și respiro.
- Reorganizarea Centrului de Plasament Temporar și Reabilitare pentru Copii, mun. Bălți și a Centrului de Plasament și Reabilitare pentru Copii de Vârstă Fragedă, mun. Chișinău, în Centre regionale pentru copil și familie și diversificarea surselor de finanțare.[68] Centrele regionale vor presta servicii sociale de bază și servicii de intervenție timpurie pentru copil și familie atât în cadrul Centrului, cât și la domiciliu sau în alte medii naturale ale copilului (instituții de educație timpurie, centre de zi etc.).
- Dezvoltarea Centrelor regionale pentru copil și familie (create în baza reorganizării Centrului de Plasament Temporar și Reabilitare pentru Copii, mun. Bălți și a Centrului de Plasament și Reabilitare pentru Copii de Vârstă Fragedă, mun. Chișinău) și pilotarea finanțării acestora din două surse publice: bugetul de stat prin Ministerul Muncii și Protecției Sociale pentru serviciile sociale și fondul de asigurări obligatorii de asistență medicală prin Compania Națională de Asigurări în Medicină pentru serviciile de intervenție timpurie.

Recomandarea 6: Finanțarea suficientă a serviciilor de asistență parentală profesionistă, tutelă și curatelă și promovarea adopției naționale. Modificarea mecanismului de finanțare a serviciilor sociale de îngrijire alternativă de tip familial, în mod special a serviciului social Asistență Parentală Profesionistă cu includerea unor prevederi specifice pentru plasamentul copiilor din grupa de vârstă 0-3 ani și a copiilor cu dizabilități și promovarea adopției naționale.

Rezultat: Cadrul normativ cu privire la salarizarea asistenților parentali profesioniști în cazul îngrijirii copiilor din grupa de vârstă 0-3 ani și a copiilor cu dizabilități modificat; indemnizațiile pentru copiii din grupa de vârstă 0-3 ani și indemnizațiile pentru copiii cu dizabilități stabilite în baza nevoilor documentate în cadrul analizelor și studiilor în domeniu.

[68] Totodată, se recomandă identificarea posibilității de a crea un Centru regional pentru familie și copil în Regiunea Sud (Cahul).

Acțiuni principale:

- Modificarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar[69] cu includerea prevederilor specifice pentru salarizarea asistenților parentali profesioniști care oferă îngrijire copiilor, prin includerea unor coeficienți de ajustare a remunerării muncii în funcție de intensitatea și complexitatea îngrijirii, dizabilitate și grupa de vârstă a copilului.
- Modificarea Regulamentului cu privire la tipurile, cuantumul și condițiile specifice de acordare a indemnizațiilor pentru creșterea și îngrijirea copiilor plasați în serviciile de tutelă/curatelă, asistență parentală profesionistă,[70] pe baza analizei costurilor efective de îngrijire a copiilor în funcție de grupa de vârstă, dizabilitate și alte caracteristici socio-demografice ale copilului.
- Elaborarea mecanismului de identificare a nevoilor și a modelului de finanțare a serviciilor centrată pe nevoi, la nivelul Agențiilor teritoriale de asistență socială.
- Alocarea fondurilor necesare Agențiilor teritoriale de asistență socială pentru serviciile sociale de prevenire a separării și servicii alternative de tip familial necesare pentru dezinstituționalizarea tuturor copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani și prevenirea separării copiilor, inclusiv pentru activitățile de promovare a adopției naționale.

Politici și practici sectoriale

Recomandarea 7: Implementarea politicilor și îmbunătățirea practicilor sectoriale în domeniile asistență socială, sănătate și educație în vederea centrării pe nevoile copiilor și a familiilor cu copii, pentru prevenirea separării și încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituții rezidențiale.

Rezultat: Cele trei ministere cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului vor actualiza politicile și cadrul de implementare al acestora în scopul realizării angajamentului Guvernului de încetare a plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituțiile rezidențiale până în anul 2026.

Acțiuni principale sectoriale în domeniul protecției copilului:

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

- Promovarea în societate a valorii adopției naționale pentru copiii cu statut de copil adoptabil, de diferite vârste și cu diferite particularități de dezvoltare.
- Elaborarea și aprobarea unui Plan de evaluare[71] a centrelor de plasament temporar pentru copii și oferirea asistenței tehnice Agenției de Gestionare a Serviciilor Sociale cu Specializare Înaltă[72] și Agențiilor teritoriale de asistență socială[73] în realizarea evaluării centrelor de plasament gestionate și elaborarea planurilor de reorganizare/lichidare pentru fiecare instituție.

[69] Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar. Disponibil pe: [\[68\] Totodată, se recomandă identificarea posibilității de a crea un Centru regional pentru familie și copil în Regiunea Sud \(Cahul\).](#)

[70] HG nr. 1278/2018 ([legis.md](#)).

[71] În baza metodologiei elaborată și aplicată de CTWWC în 6 instituții rezidențiale care a fost coordonată cu MMPS

[72] Centrul de plasament și reabilitare a copiilor din mun. Bălți, Centrul de plasament și reabilitare a copiilor vârstă fragedă din mun. Chișinău, Centrul de Plasament Temporar pentru Copii Separați de Părinți, mun. Soroca

[73] Centrele de Plasament Temporar pentru Copii din raioanele arondate Agenției teritoriale asistență socială

- Acordarea de suport Agențiilor teritoriale de asistență socială în diversificarea și extinderea serviciilor recomandate în pachetul serviciilor sociale de bază (sprijin familial; asistență parentală profesionistă; asistență personală; echipă mobilă și respiro), servicii care contribuie atât la prevenirea separării, cât și la dezinstituționalizare.
- Asigurarea de suport Agențiilor teritoriale de asistență socială care nu au în teritoriul arondat Centre maternale sau Centre de zi pentru copii din grupa de vârstă 4 luni-3 ani, în planificarea și dezvoltarea a cel puțin unui Centru maternal și Centre de zi pentru copiii din grupa de vârstă 4 luni - 3 ani în funcție de nevoile identificate.
- Acordarea de suport Agenției de Gestionare a Serviciilor cu Specializare Înaltă în procesul de reorganizare a Centrului de Plasament Temporar și Reabilitare pentru Copii, mun. Bălți și a Centrului de Plasament și Reabilitare pentru Copii de Vârstă Fragedă, mun. Chișinău, în Centre regionale pentru copil și familie.
- Monitorizarea procesului de examinare a cererilor și dosarelor copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani depuse de către autorități la Agențiile teritoriale de asistență socială și Agenția de Gestionare a Serviciilor cu Specializare Înaltă pentru a solicita plasament în serviciile din gestiune.

Ministerul Sănătății

- Revizuirea Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator și a Carnetului de dezvoltare a copilului (F 112/e) aprobat prin Ordinul Ministrului sănătății, muncii și protecției sociale nr. 964/2019[74].
- Armonizarea Sistemului Informațional Automatizat "Asistența Medicală Primară" – SIA AMP cu indicatorii Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator revizuit.
- Instruirea medicilor de familie, asistentelor medicale de familie privind aplicarea Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator, completarea Carnetului de dezvoltare a copilului (F 112/e) și utilizarea instrumentelor specifice de screening în cazul identificării timpurii a unor tulburări de dezvoltare la copil.
- Monitorizarea aplicării de către medicul de familie a Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator[75] și a modului de înregistrare și referire a copilului cu tulburări de dezvoltare sau risc pentru apariția acestora.
- Monitorizarea realizării și respectării protocolului vizitelor de supraveghere la domiciliu a copilului sănătos din grupa de vârstă 0-3 ani de către asistentul medical de familie[76], a modului de înregistrare a cazurilor cu risc pentru bunăstarea copilului și de referire a acestora către serviciile de asistență socială.
- Monitorizarea aplicării Protocolului clinic standardizat pentru medicii de familie „Tulburările de spectru autist la copil și adult”[77] și referirea cazurilor către Centrele comunitare de sănătate mintală sau serviciile de intervenție timpurie la copii.

[74] Ordin al Ministrului MSMP nr. 964/2019. Disponibil la: https://msmps.gov.md/sites/default/files/legislatie/ordin_nr._964_din_020919.pdf

[75] Ibidem

[76] Ordin al Ministrului sănătății nr. 631/2017.

[77] Ordin al Ministrului MSMP nr. 344/2019. Disponibil la: <https://msmps.gov.md/legislatie/ghiduri-protocoale-standarde/psihiatrie/>

- Asigurarea implementării mecanismului de referire a familiei și copilului în situații de risc către specialistul în protecția drepturilor copilului sau asistentului social comunitar din cadrul serviciului de intervenție timpurie, pentru realizarea etapelor managementului de caz.
- Extinderea serviciilor de intervenție timpurie la copii, în mod special, în raioanele unde acestea nu există.

Ministerul Educației și Cercetării

- Revizuirea și completarea pachetului minim de servicii de educație incluzivă pentru toate categoriile de copii cu CES și/sau cu dizabilități în baza nevoilor individuale (în mod special pentru instituțiile de educație timpurie).
- Elaborarea mecanismului de asigurare financiară a incluziunii copiilor cu CES și/sau cu dizabilități în instituțiile de educație timpurie (formulă de finanțare în baza nevoilor individuale ale copilului).
- Instituirea fondului special comun de educație incluzivă și a mecanismului de alocare a resurselor conform nevoilor identificate, în corelare cu standardul de calitate al educației incluzive în instituțiile de educație timpurie.
- Asigurarea instituțiilor de educație timpurie cu cadre didactice de sprijin, în baza nevoilor individuale ale copiilor cu cerințe educaționale speciale și/ sau cu dizabilități.
- Asigurarea accesului copiilor cu vârsta de până la 6/7 ani cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități la servicii de asistență logopedică, asistență psihopedagogică și asistență psihologică.
- Facilitarea accesului la educație timpurie al copiilor cu cerințe educaționale speciale sau, după caz, al copiilor cu dizabilități dezinstituționalizați sau cu risc de separare.
- Elaborarea unui mecanism de monitorizare a procesului de încadrare a copiilor cu tulburări de dezvoltare și de învățare și a copiilor din familii în situații de risc în instituțiile de educație timpurie (monitorizarea realizării evaluării copiilor (2-6 ani) și monitorizarea încadrării acestora în instituțiile de educație timpurie, precum și asigurarea cu servicii de suport pentru educația incluzivă, în baza nevoilor copiilor).
- Organizarea programelor de instruire continuă pentru educatorii și personalul administrativ din instituțiile de educație timpurie în identificarea primară a riscurilor de bunăstare a copilului, prevenirea separării copilului de familie și educație incluzivă.
- Elaborarea și aprobarea programelor de educație parentală, destinate în mod special pentru mame și tați, alți îngrijitori ai copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani, cu accent pe nevoile individuale ale copiilor.

PLANUL DE IMPLEMENTARE

a Foii de parcurs pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în îngrijire rezidențială

Nr.	DENUMIREA ACȚIUNII	INDICATORI DE REZULTAT	AUTORITATEA RESPONSABILĂ	TERMEN LIMITĂ DE REALIZARE
GUVERNARE ȘI COORDONARE				
<p>Recomandarea 1: Instituirea cadrului normativ pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în îngrijire rezidențială. Includerea angajamentului privind prevenirea și încetarea plasamentului copiilor cu vârsta 0-6 ani în îngrijire rezidențială pe agenda de lucru a Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului, Consiliilor teritoriale pentru anii 2025-2026 și implicit pe agenda de activitate a ministerelor cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului.</p> <p>Rezultat: Angajamentul Guvernului pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituțiile rezidențiale și atingerea indicatorului "zero copii în îngrijirea rezidențială" până la sfârșitul anului 2026. Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului (în continuare Consiliul național) entitatea responsabilă de coordonarea activităților între Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării și autoritățile tutelare locale și teritoriale pentru realizarea angajamentelor asumate de către Guvern.</p>				
1.	Aprobarea Dispoziției Guvernului cu privire la încetarea plasamentului copiilor cu vârsta 0-6 ani în îngrijire rezidențială și cu privire la aprobarea Foii de parcurs și a mecanismului intersectorial de monitorizare a acesteia	Dispoziția Guvernului aprobată	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului	Trimestrul IV, 2024
2.	Includerea angajamentului privind prevenirea și încetarea plasamentului copiilor cu vârsta 0-6 ani în îngrijire rezidențială pe agenda de lucru a Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului, Consiliilor teritoriale pentru anii 2025-2026[78] și implicit pe agenda de activitate a ministerelor cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului	Planul de activitate al Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului pe anii 2025-2026, Planurile de activitate a Consiliilor teritoriale, Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Sănătății, Ministerului Educației și Cercetării includ acțiunile recomandate în Foaia de parcurs	Secretariatul Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului	Trimestrul I, 2025 Trimestrul I, 2026

[78] Ibidem

3.	Monitorizarea de către Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului a implementării Foii de parcurs pentru încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani pe parcursul anilor 2025-2026	Rapoarte de progres discutate la ședințele Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului	Secretariatul Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului	Semestrial, în perioada 2025-2026
<p>Recomandarea 2: Consolidarea activității structurilor intersectoriale (grupuri de lucru, consilii, comitete) constituite pentru protecția drepturilor copilului de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației și Cercetării. Structurile intersectoriale asigură coordonarea și monitorizarea periodică a implementării documentelor de politici sectoriale cu impact asupra încetării plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituții rezidențiale.</p> <p>Rezultat: Structurile intersectoriale create la nivel de minister asigură funcționarea eficientă a mecanismelor de prevenire a separării și plasamentului în îngrijire rezidențială a copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani și formulează recomandări de politici și proceduri Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului.</p>				
4.	Grupul tematic intersectorial pentru implementarea Obiectivului general 3 (OG) al Programului național pentru protecția copilului, din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale (Ordinul Ministrului MMPS nr.135/2023) coordonează și monitorizează trimestrial realizarea OG 3, care include acțiuni cu privire la acordarea suportului necesar pentru prevenirea separării copiilor de părinți, suport familiilor cu copii aflați în situație de risc, consolidarea serviciilor de îngrijire alternativă de tip familial și lichidarea/reorganizarea instituțiilor de îngrijire a copiilor de tip rezidențial, prin reintegrarea copiilor în familie sau transferul acestora în serviciile sociale tip familial.	Rapoartele de progres expediate Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Semestrial, în perioada 2024-2026

5.	Consiliul de coordonare în domeniul sănătății și dezvoltării timpurii a copilului din cadrul Ministerului Sănătății (Ordinul Ministrului MS nr. 585/2023[79]) coordonează și monitorizează periodic activitățile specifice în vederea asigurării unui proces coerent, complex și intersectorial în domeniul	Rapoartele de progres expediate Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului	Ministerul Sănătății	Semestrial, în perioada 2024-2026
6.	Consiliul consultativ în domeniul educației incluzive, din cadrul Ministerului Educației și Cercetării (Ordinul Ministrului MEC nr. 211/2023[80]) coordonează și monitorizează periodic calitatea și accesul copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani la servicii de educație timpurie incluzivă	Rapoartele de progres expediate Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului	Ministerul Educației și Cercetării	Semestrial, în perioada 2024-2026

Recomandarea 3: Prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului și capacitatea echipei multidisciplinare pentru prevenirea separării copilului de familie și aplicarea managementului de caz. Consolidarea capacităților autorităților tutelare locale și ale prestatorilor de servicii medicale, sociale și educaționale la nivel de comunitate în aplicarea Instrucțiunii cu privire la mecanismul de colaborare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului[81] și aplicarea managementului de caz (Ordinul Ministrului MMPS nr.134/2023[82]).

Rezultat: Un mecanism de formare a autorităților tutelare locale, a coordonatorilor serviciilor universale (instituții medico-sanitare care acordă asistență medicală primară, instituții de învățământ primar, secundar și instituții de educație timpurie) cu privire la obligativitatea aplicării Instrucțiunii pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului, cu accent pe prevenirea separării copilului de familie și dezinstițuționalizare (Ordin comun al Miniștrilor MMPS nr. 96/2022, MS nr.1006/2022, MEC nr. 1152/ 2022[83]). Capacitarea echipei multidisciplinare în aplicarea managementului de caz pentru a preveni separarea copilului de familie și a facilita procesul de dezinstițuționalizare.

[79] [Ordin al Ministrului MS nr. 585/2023.pdf \(gov.md\)](#)

[80] [Ordin al Ministrului MEC nr. 211/2023_cc_ei.pdf \(gov.md\)](#)

[81] HG nr.143/2018 Instrucțiunea cu privire la mecanismul de colaborare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului. Disponibilă pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102076&lang=ro#

[82] [Ordin al Ministrului MMPS, nr.134/2023 Ghid-de-suport-Management-de-caz-in-domeniul-protectiei-copilului-2023.pdf \(gov.md\)](#)

[83] Ordin comun al Miniștrilor MMPS, MS și MEC din 25.11.2022 https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/12/Ordin-comun-MMPS_MS_MEC_privind-aprobarea-Fiselor-de-observare-evaluare-si-planificare_96_1006_1158-din-25.11.2022.pdf

7.	Elaborarea unui curriculum și a programului de instruire pentru autoritățile tutelare locale și conducătorii serviciilor medicale, sociale și educaționale care oferă asistență copilului din grupa de vârstă 0-6 ani și familiei/îngrijitorilor acestuia în vederea consolidării competențelor profesionale și realizarea acțiunilor pentru prevenirea separării copiilor de familie, în conformitate cu cadrul normativ	Curriculum și program de instruire aprobat prin ordin comun al Ministrului Educației și Cercetării, Ministrului Sănătății și Ministrului Muncii și Protecției Sociale	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării Congresul Autorităților Publice Locale din Moldova	Trimestrul II, 2025
8.	Instituționalizarea practicii de instruire periodică a echipelor multidisciplinare create la nivel de comunitate pentru prevenirea riscurilor primare privind bunăstarea copiilor și realizarea acțiunilor în conformitate cu cadrul normativ în domeniul protecției drepturilor copilului[84]	Programul de instruire aprobat	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării	Trimestrul I, 2026
9.	Promovarea și aplicarea mecanismului de identificare, evaluare și referire către servicii a copilului din grupa de vârstă 0-6 ani cu dizabilități, cu tulburări de dezvoltare sau/și din familii aflate în situații de risc, conform Instrucțiunii de prevenire a riscurilor primare	Rapoarte de monitorizare a implementării Instrucțiunii (HG nr. 143/2018)	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării Autoritățile Publice Locale de nivelul întâi	Anual în perioada 2024-2026

[84] HG nr. 143/2028 Instrucțiunea cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102076&lang=ro

10.	Organizarea instruirilor în aplicarea managementului de caz pentru specialiștii din domeniile asistență socială, sănătate și educație pentru a preveni separarea copilului de familie și pentru a facilita procesul de dezinstituționalizare.	Modul de instruire în aplicarea managementului de caz integrat în curriculumul de instruire a echipelor multidisciplinare la nivel local Numărul persoanelor instruite anual	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării	Anual, în perioada 2025–2026
<p>Recomandarea 4: Îmbunătățirea sistemului de administrare a datelor privind bunăstarea copiilor cu vârsta 0–6 ani. Digitalizarea proceselor informaționale cu privire la indicatorii de bunăstare a copiilor cu vârsta 0–6 ani și asigurarea completării și consolidării Sistemelor Informaționale gestionate de către cele trei ministere: Ministerul Sănătății (Sistemul informațional automatizat „Asistența Medicală Primară” – SIA AMP); [85] Ministerul Muncii și Protecției Sociale (Sistemul Informațional în Domeniul Protecției Copilului – SIPC) [86] și Ministerul Educației și Cercetării (Sistemul Informațional de Management în Educație – SIME) [87].</p> <p>Scopul digitalizării și consolidării Sistemelor informaționale constă în eficientizarea mecanismului de sesizare, facilitarea schimbului de date și monitorizarea accesului copiilor în situații de risc și a familiilor acestora la servicii sociale, medicale și educaționale, precum și a tranziției copiilor dintr-un sistem de servicii în altul sau asigurarea continuumului de servicii.</p> <p>Rezultat: Sistemele informaționale gestionate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății și Ministerul Educației și Cercetării îmbunătățite și completate cu indicatori lipsă pentru monitorizarea copiilor din grupa de vârstă 0–6 ani în situații de risc și a celor dezinstituționalizați, cu posibilitatea ulterioară de asigurare a interoperabilității Sistemelor.</p>				
11.	Integrarea domeniilor de bunăstare a copilului în setul de indicatori existenți în Sistemele informaționale gestionate de toate cele trei ministere cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului pentru eficientizarea mecanismului de sesizare, facilitarea schimbului de date și monitorizarea accesului copiilor și familiilor acestora la servicii sociale, medicale și educaționale, precum și tranziția copiilor dintr-un sistem de servicii în altul sau asigurarea continuumului de servicii	Setul de indicatori ai Sistemelor informaționale gestionate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății completați, revizuiți și capacitatea SI consolidată	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării	Trimestrul IV, 2025

[85] HG nr. 586/2017 Regulamentul privind modul de ținere a Registrului medical. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135428&lang=ro#

[86] HG nr. 446/2022 Conceptul Sistemului informațional în domeniul protecției copilului. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132016&lang=ro

[87] HG nr. 601/2020 Conceptul Sistemului Informațional de management în educație. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135904&lang=ro#

12.	Îmbunătățirea instrumentelor de colectare și administrare a datelor privind copiii din grupa de vârstă 0-6 ani, utilizate de ministerele cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului în scopul asigurării calității rapoartelor statistice privind protecția drepturilor copilului care la moment prezintă discrepanțe	Instrumentele de colectare a datelor din teritoriu și de la autoritățile administrative ajustate la setul de indicatori revizuiți	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății Ministerul Educației și Cercetării	Trimestrul IV, 2025
-----	--	---	---	---------------------

FINANȚAREA CENTRATĂ PE COPIL ȘI FAMILIE

Recomandarea 5: Redirecționarea resurselor financiare de la îngrijirea rezidențială la cea bazată pe familie și copil. Îmbunătățirea mecanismului de finanțare a serviciilor pentru copil și familie în scopul încetării plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani prin redirecționarea resurselor financiare publice alocate instituțiilor rezidențiale[88] către servicii comunitare de zi pentru copiii 0-3 ani, centre maternale și servicii sociale de bază - servicii de sprijin pentru familiile cu copii, asistență parentală profesionistă, asistență personală, echipă mobilă și respiro.

Rezultat: Bugetul alocat pentru îngrijirea copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituții rezidențiale diminuat, în mod etapizat, până la zero și mecanismul de redirecționare a acestor resurse către servicii comunitare de zi pentru copiii 0-3 ani, centre maternale și servicii sociale de bază și servicii de intervenție timpurie dezvoltate. Un model nou de finanțare a serviciilor pentru copii și familiile acestora din două surse publice de finanțare: bugetul de stat și fondul asigurărilor obligatorii de asistență medicală -elaborat.

13.	Redirecționarea resurselor financiare publice de la instituțiile rezidențiale la servicii comunitare de zi pentru copiii 0-3 ani, centre maternale și servicii sociale de bază - servicii de sprijin pentru familiile cu copii, asistență parentală profesionistă, asistență personală, echipă mobilă și respiro	Volumul resurselor financiare publice redirecționate de la serviciile rezidențiale de îngrijire a copiilor cu vârsta 0-6 ani la serviciile de sprijin pentru familiile cu copii și serviciile de plasament de tip familial	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Finanțelor	Trimestrul I, 2025 Trimestrul I, 2026
-----	--	--	--	--

[88] Centrele de plasament temporar pentru copii din mun. Bălți și mun. Chișinău, Centrul de Plasament Temporar pentru Copii Separați de Părinți, mun. Soroca

14.	Reorganizarea Centrului de Plasament Temporar și Reabilitare pentru Copii, mun. Bălți și a Centrului de Plasament și Reabilitare pentru Copii de Vârstă Fragedă, mun. Chișinău, în Centre regionale pentru copil și familie și diversificarea surselor de finanțare.[89] Centrele regionale vor presta servicii sociale de bază și servicii de intervenție timpurie pentru copil și familie atât în cadrul Centrului, cât și la domiciliu sau în alte medii naturale ale copilului (instituții de educație timpurie, centre de zi etc.)	Planuri de reorganizare aprobate prin ordinul ministrului MMPS Regulament-cadru de organizare și funcționare a Centrelor regionale pentru familie și copil aprobat de Guvern	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul II, 2025
15.	Dezvoltarea Centrelor regionale pentru copil și familie (create în baza reorganizării Centrului de Plasament Temporar și Reabilitare pentru Copii, mun. Bălți și a Centrului de Plasament și Reabilitare pentru Copii de Vârstă Fragedă, mun. Chișinău) și pilotarea finanțării acestora din două surse publice: bugetul de stat prin Ministerul Muncii și Protecției Sociale pentru serviciile sociale și fondul de asigurări obligatorii de asistență medicală prin Compania Națională de Asigurări în Medicină pentru serviciile de intervenție timpurie	Model nou de finanțare pilotat din două surse a bugetului de stat prin Ministerul Muncii și Protecției Sociale și fondul de asigurări obligatorii de asistență medicală prin Compania Națională de Asigurări în Medicină	Ministerul Finanțelor Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Sănătății CNAM	Trimestrul I, 2026

Recomandarea 6: Finanțarea suficientă a serviciilor de asistență parentală profesionistă, tutelă și curatelă și promovarea adopției naționale. Modificarea mecanismului de finanțare a serviciilor sociale de îngrijire alternativă de tip familial, în mod special a serviciului social Asistență Parentală Profesionistă cu includerea unor prevederi specifice pentru plasamentul copiilor din grupa de vârstă 0-3 ani și a copiilor cu dizabilități și promovarea adopției naționale.

Rezultat: Cadrul normativ cu privire la salarizarea asistenților parentali profesioniști în cazul îngrijirii copiilor din grupa de vârstă 0-3 ani și a copiilor cu dizabilități modificat; indemnizațiile pentru copii din grupa de vârstă 0-3 ani și indemnizațiile pentru copii cu dizabilități stabilite în baza nevoilor documentate în cadrul analizelor și studiilor în domeniu.

[89] Totodată, se recomandă identificarea posibilității de a crea un Centru regional pentru familie și copil în Regiunea Sud (Cahul).

16.	Modificarea Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar[90] cu includerea prevederilor specifice pentru salarizarea asistenților parentali profesioniști care oferă îngrijire copiilor, prin includerea unor coeficienți de ajustare a remunerării muncii în funcție de intensitatea și complexitatea îngrijirii, dizabilitate și grupa de vârstă a copilului	Proiectul de modificare a Legii 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar (Anexa în domeniul asistenței sociale) aprobat de Parlament	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Finanțelor	Trimestrul II, 2025
17.	Modificarea Regulamentului cu privire la tipurile, cuantumul și condițiile specifice de acordare a indemnizațiilor pentru creșterea și îngrijirea copiilor plasați în serviciile de tutelă/curatelă, asistență parentală profesionistă[91], pe baza analizei costurilor efective de îngrijire a copiilor , în funcție de grupa de vârstă, dizabilitate și alte caracteristici socio-demografice ale copilului	Proiect de modificare a Regulamentului (HG nr. 1278/2018) aprobat de Guvern	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul I, 2025
18.	Elaborarea mecanismului de identificare a nevoilor și a modelului de finanțare a serviciilor sociale centrată pe nevoi, la nivelul Agențiilor teritoriale de asistență socială	Mecanismul elaborat și aprobat de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul IV, 2024

[90] Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar. Disponibil pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133552&lang=ro#

[91] HG nr. 1278/2018 (legis.md).

19.	Alocarea fondurilor necesare Agențiilor teritoriale de asistență socială pentru serviciile sociale de prevenire a separării și servicii alternative de tip familial necesare pentru dezinstituționalizarea tuturor copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani și prevenirea separării copiilor, inclusiv pentru activitățile de promovare a adopției naționale	Bugetele Agențiilor alocate pentru îngrijirea copiilor în servicii de tip familial pentru anul 2025 cu 20% mai mari comparativ cu anul 2024 și cu 25% mai mari în anul 2026 comparativ cu anul 2025	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Ministerul Finanțelor	Trimestrul III, 2025-2026
-----	--	---	--	---------------------------

POLITICI ȘI PRACTICI SECTORIALE

Recomandarea 7: Implementarea politicilor și îmbunătățirea practicilor sectoriale în domeniile asistență socială, sănătate și educație în vederea centrării pe nevoile copiilor și a familiilor cu copii, pentru prevenirea separării și încetarea plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituții rezidențiale.

Rezultat: Cele trei ministere cu atribuții în domeniul protecției drepturilor copilului vor actualiza politicile și cadrul de implementare al acestora în scopul realizării angajamentului Guvernului de încetare a plasamentului copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani în instituțiile rezidențiale până în anul 2026.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

20.	Promovarea în societate a valorii adopției naționale pentru copiii cu statut de copil adoptabil, de diferite vârste și cu diferite particularități de dezvoltare	Plan de promovare a adopției naționale Numărul copiilor adoptați în perioada 2025-2026	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul IV, 2025 Trimestrul IV, 2026
21.	Elaborarea și aprobarea unui Plan de evaluare ^[92] a centrelor de plasament temporar pentru copii și oferirea asistenței tehnice Agenției de Gestionare a Serviciilor Sociale cu Specializare Înaltă ^[93]	Planul de evaluare aprobat prin ordinul ministrului Planuri de reorganizare a centrelor de plasament gestionate	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul II, 2025

[90] Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar. Disponibil pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133552&lang=ro#

[91] HG nr. 1278/2018. ([legis.md](https://www.legis.md))

[92] În baza metodologiei elaborată și aplicată de CTWWC în 6 instituții rezidențiale care a fost coordonată cu MMPS

[93] Centrul de plasament și reabilitare a copiilor din mun. Bălți, Centrul de plasament și reabilitare a copiilor vârstă fragedă din mun. Chișinău, Centrul de Plasament Temporar pentru Copii Separați de Părinți, mun. Soroca

	și Agențiilor teritoriale de asistență socială[94] în realizarea evaluării centrelor de plasament gestionate și elaborarea planurilor de reorganizare/lichidare pentru fiecare instituție	de Agenția de Gestionare a Serviciilor Sociale cu Specializare Înaltă și Agenția teritorială de asistență socială elaborate și aprobate prin ordinului ministrului		
22.	Acordarea de suport Agențiilor teritoriale de asistență socială în diversificarea și extinderea serviciilor recomandate în pachetul serviciilor sociale de bază (sprijin familial; asistență parentală profesionistă; asistență personală; echipă mobilă și respiro), servicii care contribuie atât la prevenirea separării, cât și la dezinstituționalizare	Plan de dezvoltare a serviciilor sociale de bază pentru protecția copilului	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul II, 2025
23.	Asigurarea de suport Agențiilor teritoriale de asistență socială care nu au în teritoriul arondat Centre maternale sau Centre de zi pentru copii din grupa de vârstă 4 luni-3 ani, în planificarea și dezvoltarea a cel puțin unui Centru maternal și Centre de zi pentru copiii din grupa de vârstă 4 luni - 3 ani în funcție de nevoile identificate	Numărul serviciilor planificate și dezvoltate	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	2025-2026
24.	Acordarea de suport Agenției de Gestionare a Serviciilor cu Specializare Înaltă în procesul de reorganizare a Centrului de Plasament Temporar și Reabilitare pentru Copii mun. Bălți și a Centrului de Plasament și Reabilitare pentru Copii de Vârstă Fragedă mun. Chișinău, în Centre regionale pentru copil și familie	Două centre regionale pentru copil și familie instituite (Bălți și Chișinău)	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul III, 2025

[94] Centrele de Plasament Temporar pentru Copii din raioanele arondate Agenției teritoriale asistență socială

25.	Monitorizarea procesului de examinare a cererilor și dosarelor copiilor din grupa de vârstă 0-6 ani depuse de către autorități la Agențiile teritoriale de asistență socială și Agenția de Gestionare a Serviciilor cu Specializare Înaltă pentru a solicita plasament în serviciile din gestiune	Ponderea cererilor admise în totalul cererilor depuse	Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrial 2025-2026
Ministerul Sănătății				
26.	Revizuirea Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator și a Carnetului de dezvoltare a copilului (F 112/e) aprobat prin Ordinul Ministrului sănătății, muncii și protecției sociale nr. 964/2019[95]	Ordinul Ministrului sănătății nr. 964/2019 revizuit/actualizat	Ministerul Sănătății	2025-2026
27.	Armonizarea Sistemului Informațional Automatizat "Asistența Medicală Primară" - SIAAMP cu indicatorii Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator revizuit	Sistemul Informațional Automatizat dezvoltat	Ministerul Sănătății	2025-2026
28.	Instruirea medicilor de familie, asistentelor medicale de familie privind aplicarea Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator, completarea Carnetului de dezvoltare a copilului (F 112/e) și utilizarea instrumentelor specifice de screening în cazul identificării timpurii a unor tulburări de dezvoltare la copil	Programul de instruire continuă a medicilor de familie în utilizare instrumentelor de screening aprobat Ponderea medicilor de familie și a asistentelor medicale de familie care au participat la programe de instruire	Ministerul Sănătății	2025-2026

[95] Ordin al Ministrului MSMPs nr. 964/2019. Disponibil la: [94] [Centrele de Plasament Temporar pentru Copii din raioanele arondate Agenției teritoriale asistență socială legislație/ordin_nr._964_din_020919.pdf](#)

29.	Monitorizarea aplicării de către medicul de familie a Standardului de supraveghere a creșterii și dezvoltării copilului în condiții de ambulator[96] și a modului de înregistrare și referire a copilului cu tulburări de dezvoltare sau risc pentru apariția acestora	Ponderea medicilor de familie și a asistentelor medicale de familie care completează Sistemul Informațional Automatizat (SIA AMP) cu date privind aplicarea Standardului	Ministerul Sănătății	2025–2026
30.	Monitorizarea realizării și respectării protocolului vizitelor de supraveghere la domiciliu a copilului sănătos din grupa de vârstă 0–3 ani de către asistentul medical de familie[97], a modului de înregistrare a cazurilor cu risc pentru bunăstarea copilului și de referire a acestora către serviciile de asistență socială	Ponderea medicilor de familie și a asistentelor medicale care completează Sistemul Informațional Automatizat (SIA AMP) cu date privind realizarea vizitelor la domiciliu	Ministerul Sănătății	2025–2026
31.	Monitorizarea aplicării Protocolului clinic standardizat pentru medicii de familie „Tulburările de spectru autist la copil și adult”[98] și referirea cazurilor către Centrele comunitare de sănătate mintală sau serviciile de intervenție timpurie la copii	Ponderea medicilor de familie și a asistentelor medicale care completează Sistemul Informațional Automatizat (SIA AMP) cu date privind aplicarea Protocolului	Ministerul Sănătății	2025–2026
32.	Asigurarea implementării mecanismului de referire a familiei și copilului în situații de risc către specialistul în protecția drepturilor copilului sau asistentului social comunitar din cadrul serviciului de intervenție timpurie, pentru realizarea etapelor managementului de caz	Numărul copiilor referiți de medicul de familie la specialistul în protecția drepturilor copilului/asistentul social comunitar	Ministerul Sănătății Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Annual, în perioada 2025–2026

[96] Ordin al Ministrului MS nr. 964/2019

[97] Ordin al Ministrului MS nr. 631/2017

[98] Protocolul clinic standardizat pentru medicii de familie „Tulburările de spectru autist la copil și adult”, Ordin al Ministrului MSMP nr. 344/2019. Disponibil la: <https://msmps.gov.md/legislatie/ghiduri-protocoale-standarde/psihiatrie/>

33.	Extinderea serviciilor de intervenție timpurie la copii, în mod special, în raioanele unde acestea nu există	Numărul de servicii noi de intervenție timpurie la copii dezvoltate în parteneriat cu APL II	Ministerul Sănătății, Compania Națională de Asigurări în Medicină	Anual, în perioada 2024-2026
Ministerul Educației și Cercetării				
34.	Revizuirea și completarea pachetului minim de servicii de educație incluzivă pentru toate categoriile de copii cu CES și/sau cu dizabilități în baza nevoilor individuale (în mod special pentru instituțiile de educație timpurie)	Pachet standard de servicii de suport pentru asigurarea educației incluzive pentru toate categoriile de copii cu CES și/sau cu dizabilități, inclusiv copii din grupa de vârstă 0-6 ani	Ministerul Educației și Cercetării	Trimestrul IV, 2024
35.	Elaborarea mecanismului de asigurare financiară a incluziunii copiilor cu CES și/sau cu dizabilități în instituțiile de educație timpurie (formulă de finanțare în baza nevoilor copilului)	Mecanismul de asigurare financiară aprobat prin Hotărâre de Guvern	Ministerul Educației și Cercetării	Trimestrul I, 2025
36.	Instituirea fondului special comun de educație incluzivă și a mecanismului de alocare a resurselor conform nevoilor identificate, în corelare cu standardul de calitate a educației incluzive în instituțiile de educație timpurie	Fondul special comun de educație incluzivă pentru instituțiile de educație timpurie aprobat	Ministerul Educației și Cercetării Autoritățile Publice Locale de nivelul întâi	Trimestrul I, 2025
37.	Asigurarea instituțiilor de educație timpurie cu cadre didactice de sprijin în baza nevoilor individuale ale copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități	Numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități din instituțiile de educație timpurie care beneficiază de serviciul cadrul didactic de sprijin	Ministerul Educației și Cercetării	Anual, în perioada 2024-2026

38.	Asigurarea accesului copiilor cu vârstă de până la 6/7 ani cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități la servicii de asistență logopedică, asistență psihopedagogică și asistență psihologică	Numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități care beneficiază de servicii de asistență logopedică, asistență psihopedagogică și asistență psihologică	Ministerul Educației și Cercetării	Anual, în perioada 2024-2026
39.	Facilitarea accesului la educație timpurie a copiilor cu cerințe educaționale speciale sau, după caz, al copiilor cu dizabilități dezinstituționalizați sau cu risc de separare	Ponderea copiilor cu CES și/sau dizabilități incluși în instituțiile de educație timpurie, din totalul copiilor	Ministerul Educației și Cercetării Autoritățile Publice Locale de nivelul întâi	Anual, 2025 - 2026
40.	Elaborarea unui mecanism de monitorizare a procesului de încadrare a copiilor cu tulburări de dezvoltare și de învățare și a copiilor din familii în situații de risc în instituțiile de educație timpurie (monitorizarea realizării evaluării copiilor (2-6 ani) și monitorizarea încadrării în instituțiile de educație timpurie, precum și asigurarea cu servicii de suport pentru educație incluzivă, în baza nevoilor copiilor)	Mecanismul de monitorizare aprobat prin Hotărâre de Guvern	Ministerul Educației și Cercetării Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Trimestrul II, 2025
41.	Organizarea programelor de instruire continuă pentru educatorii și personalul administrativ din instituțiile de educație timpurie în identificarea primară a riscurilor de bunăstare a copilului, prevenirea separării copilului de familie și educație incluzivă	Programul de instruire continuă a personalului instituțiilor de educație timpurie aprobat Ponderea educatorilor și a personalului administrativ care au participat la programe de instruire continuă	Ministerul Educației și Cercetării	Anual, în perioada 2024-2026

42.	Elaborarea și aprobarea programelor de educație parentală, destinate în mod special pentru mame și tați, alți îngrijitori ai copiilor din grupa de vârstă 0 -6 ani, cu accent pe nevoile individuale ale copiilor	Numărul programelor de educație parentală aprobate	Ministerul Educației și Cercetării	Anual, în perioada 2025 - 2026
-----	---	--	------------------------------------	--------------------------------

Changing the Way We CareSM
www.changingthewaywecare.org 
info@ctwwc.org 

Dacă doriți să oferiți feedback cu privire la acest document, vă rugăm să expediați un e-mail la CTWWCLearning@ctwwc.org.